

RAPPORT

Att vända hinder till en fördel

Funktionsnedsättning och arbetsmarknad

2009-06-11

Förord

För liberaler är det en självklarhet att samhället ska ge förutsättningar för människor att kunna tillvarata sin fulla kapacitet. Självförverkligande ska inte vara ett privilegium för ett fåtal. Inom Folkpartiet liberalerna har det under vintern och våren pågått ett arbete kring hur personer med funktionsnedsättning ska få större tillgång till arbetsmarknaden. Ett vitt spektra av frågor har berörts som exempelvis utformningen av samhällets tjänster, arbetsgivarens perspektiv, fysiska hinder men även osynliga hinder genom värderingar och fördomar i samhället i stort.

Arbetet har mynnat ut i rapporten ”Att vända hinder till en fördel - arbetsmarknad och funktionsnedsättning” med 15 punkter om hur vi vill förändra samhället på arbetsmarknadsområdet. Ett speciellt tack riktas till handikappörelsen genom sin roll som dialogpartner i arbetet.

Erik Ullenhag
partisekreterare (FP)

15 punkter för lika möjligheter till arbete

1. Personlig coach/Lots

Med en personlig coach kan många grupper med funktionsnedsättning få ett stöd som idag saknas. Den personliga coachen ska vara en person som ska stödja och offensivt arbeta med brukarens profil och arbetsökning.

2. One stop shop

Personer med funktionsnedsättning har ofta många olika kontakter med olika myndigheter vilket riskerar leda till att man förlorar helhetsbilden. Därför ska den personliga coachen vara en del av en reformerad organisation där tjänster från olika myndigheter samlas under samma tak för personer med funktionsnedsättning.

3. Fler arbetsförmedlare

Genom att i större utsträckning öppna upp för privata arbetsförmedlingar som specialiserar sig på olika grupper och branscher, och låta den arbetssökande välja arbetsförmedling fritt, ökar möjligheten att få det stöd som man har behov av.

4. Tillgänglighet

Det är nödvändigt att påbörja arbetet med en förbättrad tillgänglighet. Folkpartiet kommer att fortsätta driva frågan om att leva upp till nationella handlingsplanens mål för att bygga bort lätt avhjälpta hinder under nästa mandatperiod. För att lyckas är det nödvändigt att göra en nationell satsning med stimulansmedel, detta ska prioriteras när det finns ekonomiskt utrymme.

5. Reformera lönebidraget

Lönebidraget måste reformeras. Det måste ges större utrymme för en individuell bedömning för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

6. Sysselsättning för alla

Daglig sysselsättning även för personkrets 3. Vi vill införa en sysselsättningsgaranti för personer som enligt LSS (lagen om stöd och service) tillhör personkrets 3. LSS-kommittén föreslår en sysselsättningsgaranti för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Folkpartiet vill att garantin också ska gälla personer med rörelsefunktionsnedsättning. Det skulle förbättra livssituationen för många människor som i dag har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

7. Fler SIUS-konsulenter

Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd, SIUS, är ett individuellt stöd från arbetsförmedlingen till en arbetssökande med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga inför en anställning. SIUS-konsulenterna samverkar med arbetsplatsen om uppläggning av introduktionen och svarar för att ge det individuella stödet till den arbetssökande enligt en handlingsplan. För många är det ett viktigt stöd i inledningsfasen på väg ut på arbetsmarknaden.

8. Hjälpmedel

En reform inom hjälpmedelssystemet behövs för att ge mer effektivt stöd med större utbud och bättre underhåll. Fritt val av hjälpmedel är målet. Landstingens hjälpmedelscentraler har idag i många fall ett alltför begränsat sortiment. Personer med funktionsnedsättning vet bäst vad som kan underlätta den dagliga livsföringen. Ett fritt val av hjälpmedel innebär att den enskilde själv kan påverka sitt val och det öppnar för

en mångfald av hjälpmedel.

9. Ålder ska inte avgöra

Hjälpmedel ska också kunna ges i arbetslivet efter 65 års ålder. Arbetsgivare bör kunna få lönebidrag för anställd som är över 65 års ålder.

10.En annan bild av funktionsnedsättning

Samhället måste gå före i arbetet med att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättningar.

11.Informationskampanj

Vi vill att Handisam får i uppdrag att genomföra en nationell informationskampanj i större skala för att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättning samt öka kunskapen om funktionsnedsättning . Personer med funktionsnedsättning och deras potential måste synliggöras.

12.Traineeprogram inom staten

Staten ska, i större utsträckning än idag, vara en förebild som arbetsgivare . Ett nationellt traineeprogram bör inrättas inom statsförvaltningen för personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning syns i samhällets alla sektorer för att den allmänna attityden ska förändras och fördomar motverkas.

13.En nationell dialog

Regeringen bör ta initiativet till en dialog mellan handikapporganisationerna, fackförbunden, arbetsgivarna, offentliga sektorn m.fl. På så sätt kan situationen för personer med funktionsnedsättning lyftas upp på agendan.

14.Stödprogram för arbetsgivare

Folkpartiet vill inrätta ett kostnadsfritt informationsstöd på arbetsförmedlingen för arbetsgivare. Till informationsstödet ska finnas möjlighet att snabbt få svar på frågor av personer som är specialiserade på funktionsnedsättning och arbetsplatsanpassning.

15.Förenkla regelverket för att anställa personer med funktionsnedsättning

Nystartsjobben ger kollektivavtalsenlig lön men försäkringar enligt kollektivavtal är borttagna. Vid en reformering av lönebidrag bör förutsättningarna för att använda samma modell prövas.

1. Inledning

Folkpartiet liberalerna har alltid kämpat för alla människors rätt att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Människor med funktionsnedsättning ska inte "handikappas" på grund av att vårt samhälle diskriminerar. Vi vet att en funktionsnedsättning kan påverka livets alla skeenden och förutsättningar för delaktighet i samhällslivet. Vi vet också att ett arbete eller sysselsättning är en av de viktigaste förutsättningarna för att kunna leva ett gott liv.

I Sverige beräknas 1,2 miljoner människor ha någon form av funktionsnedsättning - drygt en halv miljon människor bedömer att deras arbetsförmåga dessutom är nedsatt. Man kan tycka att det borde vara en självklarhet att alla människor ska känna delaktighet och uppleva livskvalitet. Men en rapport om funktionsnedsättning och arbete skulle inte behövas om alla människor fick utvecklas efter sin förmåga. Vi skulle helt enkelt kunna avföra begreppet handikappolitik. Denna rapport fokuserar på funktionsnedsättning och arbete, om möjligheter istället för hinder.

Personer med funktionsnedsättningar har tålmodigt år efter år väntat på att samhället också ska vara till för dem, att en person med funktionsnedsättning också ska kunna utnyttja varor och tjänster på samma villkor som alla andra. Man har väntat på att slippa bli diskriminerade på arbetsmarknaden, i sjukvården och inom skolan. Man vill kunna gå in via huvudentrén till alla byggnader, kunna rösta i val och kunna använda IT på samma villkor som andra.

Men tyvärr stängs många personer med funktionsnedsättning ute. Bristande tillgänglighet brukar framföras som en förklaring och är fortfarande ett stort problem. Men det handlar inte bara om brist på t ex ramper eller hörslingor. I många fall handlar det i ännu större utsträckning om bristande kunskap och insikt om vad funktionsnedsättning innebär. Det handlar inte sällan om hur samhället ser på personer med funktionsnedsättning. Vilka attityder och värderingar som präglar oss.

Den 4 oktober firar vi kanelbullens dag. Med all respekt för detta bakverk så är det talande att den dagen får ett genomslag i media med uppslag i våra tidningar som vida överträffar 3 december. Sedan 1992 är 3 december nämligen den internationella handikappdagen. Bara detta talande exempel visar tydligt på vår bristande insikt och avsaknad av kunskap.

Handikappfrågorna måste få ett större genomslag medialt . Ett tips är att ta del av den kunskap och kompetens som våra handikapporganisationer har.

Det är dags att sätta ner foten och gå från ord till handling!

Maria Lundqvist-Brömster
riksdagsledamot, socialutskottet (FP)

Mycket har hänt...

Alliansregeringen har suttit i snart tre år och mycket har hänt som påverkar situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Sedan regeringsskiftet har flera förändringar gjorts för att stärka arbetslinjen och öka egenmakten.

Sjukersättningen är mer flexibel. Regeringen har genomfört en reform som ska underlätta för personer med icke tidsbegränsad sjukersättning att komma tillbaka till arbete. Förändringen innebär bland annat att en person som har beviljats en icke tidsbegränsad sjukersättning före juli 2008 kan arbeta eller studera utan att rätten till sjukersättning omprövas. En person som arbetar med sådan sjukersättning kan tjäna 42 800 kronor per år utan att ersättningen minskas enligt 2009 års basbelopp.

Nystartsjobb För att hjälpa personer som stått länge utanför arbetsmarknaden tillbaka till ett reguljärt jobb har Alliansen gett arbetsgivare som anställer en långtidsarbetslös person en nedsatt arbetsgivaravgift motsvarande tiden som den anställde varit arbetslös. Av regeringens ca 16 000 nystartsjobb har 16 % gått till personer med funktionsnedsättning.

Jobb- och utvecklingsgarantin En viktig del i regeringens arbete att inte låta personer hamna i passivitet och fördjupat utanförskap är den så kallade jobb- och utvecklingsgarantins tre faser. Beroende på hur lång tid en person varit utan arbete kommer de tre olika faserna att aktiveras. Under fas ett kartlägger en arbetsförmedlare den arbetslöses behov av aktiviteter. Under fas två är aktiviteterna inriktade på ytterligare stöd. Det kan till exempel vara arbetspraktik, arbetsträning eller förstärkt arbetsträning. Aktiviteterna under fas två är förlagda på en arbetsplats. Om ett lämpligt arbete inte hittats efter 450 dagar i jobb- och utvecklingsgarantin ges möjlighet att arbeta i en varaktig, samhällsnyttig sysselsättning. Av de personer som finns i Jobb- och utvecklingsgarantin är 31 procent personer med funktionsnedsättning.

Ny aktivitetsersättning. Regeringen har utrett utformningen av aktivitetsersättningen. En viktig del av utredningen är att den aktualiserar de ekonomiska levnadsvillkoren för unga personer som lever med funktionsnedsättning. Nuvarande utformning för ersättning från sjukförsäkringen och ålderspensionen bygger på att man har arbetat och därmed haft en inkomst. Även om relationen mellan inkomst och försäkringsutfall inte är perfekt, bygger systemet på antagandet att medborgarna har inkomster och att de arbetar eller åtminstone har arbetat. Det finns även en grundtrygghet i form av garantinivåer för dem som inte har arbetat eller har arbetat mycket lite. Det är dessa garantinivåer som blir aktuella för personer som på grund av medfödda eller tidigt förvärvade funktionsnedsättningar aldrig har arbetat eller kommer att kunna arbeta. Utredningen föreslår därför att en ny ersättning inte bör knytas till målen för sjukförsäkringen. Istället bör ersättningen knytas till de handikappolitiska målen, framför allt vad gäller full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor. Ersättningen bör syfta till att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska få bättre ekonomiska förutsättningar.

Mer pengar till lönebidrag och Samhall. Regeringen har satsat 2,4 miljarder på Samhall och lönebidrag, det gav 2000 lönebidragsplatser och 1000 platser i Samhall under 2008. Under 2009 skapar regeringen ytterligare 3000 fler lönebidragsplatser.

Ny diskrimineringslagstiftning och ny diskrimineringsombudsman. Sedan januari 2009 gäller en ny diskrimineringslag och en ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen. Denne skapar förutsättningar för att diskrimineringen ska bekämpas mer effektivt. Diskrimineringsersättning införs även för att öka kostnaden för att diskriminera. Diskrimineringsersättningen ersätter skadestånd och ska både vara en ersättning för den kränkning som diskrimineringen innebär och avskräcka från diskriminering.

Regeringen har försökt hinna komplettera diskrimineringskommitténs rent principiellt hållna förslag om bristande tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning som diskriminering. På grund av bristande underlag har det inte varit möjligt inom den tidsfrist som införlivandet av EU:s arbetslivsdirektiv medger. En prioriterad utredning med uppdrag att komplettera beslutsunderlaget om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som diskriminering pågår och planen är att den ska till riksdagen innan mandatperiodens slut.

Arbetsgivarnas medfinansieringsansvar har avskaffats. Detta gäller inte minst stora grupper av personer med funktionsnedsättning som har återkommande frånvaro från arbetet på grund av sin funktionsnedsättning. Om arbetsgivarnas medfinansieringsansvar hade funnits kvar hade de ekonomiska riskerna för att anställa någon med återkommande hälsoproblem blivit större.

... mycket återstår att göra

Även om Sverige har fått en nystart återstår mycket att göra. Det framgår inte minst vid en jämförelse med omvärlden. Sedan 90-talets LSS-reform då Sverige kunde beskrivas som ett framstående land i handikappsammanhang har vi upplevt en period då vi fått se oss omkörda av en rad länder.

Australien är idag det land som framstår som föregångaren i fråga om hur man organiserar offentliga tjänster och i synen på individen som använder offentligt stöd. Sedan 1990-talet sker en stor reform av det arbetsmarknads- och socialförsäkringspolitiska området i Australien. Reformerna rör alla personer som använder de offentliga tjänsterna och då inte minst personer med funktionsnedsättning. Reformerna har varit genomgripande och bygger i korthet på följande principer, vilka är utformade för att inbördes stödja varandra:

- En politisk målsättning att hjälpa människor bort från beroende av offentliga inkomstersättningar och bli självförsörjande genom arbete "Welfare to Work".
- En gemensam myndighet "Centrelink" för ansökningar och utbetalningar av olika offentliga inkomstersättningar för att sätta fokus på gemensamma resultat som gör skillnad för såväl individen som de offentliga finanserna.
- Medan staten har utvecklat och definierat vad den offentliga arbetsförmedlingen ska göra och vilka mål den ska uppnå, har det offentliga avhänt sig den praktiska arbetsförmedlingsfunktionen, vilken tagits över av ett nätverk av olika organisationer, vilket består av såväl offentliga och privata som ideella organisationer. Dessa kan vart tredje år anmäla sitt intresse för att bedriva arbetsförmedlingsverksamhet enligt de kontraktsvillkor departementet ställer upp. Organisationerna som kontrakteras får ersättning efter prestation. Professionella rekryteringsföretag ges dessutom licenser som innebär att de får ersättning när de ger arbetslösa personer arbete.
- Klara riktlinjer och klassificeringsinstrument som stöd, dels i bedömningen av olika faktorer som påverkar risken för långtidsarbetslöshet, dels i bedömningen av vilka insatser och program som ska sättas in för att hjälpa individen att komma i arbete. Instrumentet bestämmer även nivån på ersättningen till arbetsförmedlingen för dessa insatser. Klassificeringen är också ett sätt att säkerställa att alla sökande i praktiken behandlas enligt samma principer oavsett exempelvis vem som handlägger ärendet eller var i landet den sökande bor.
- En ihållig och långsiktig programstrategi med en obruten serie av arbetsförmedlingsinsatser som ökar i intensitet ju längre arbetslöshetsperioden varar. De som genom klassificeringsinstrumenten (ca 10 % av dem som blir arbetslösa) identifieras som personer med stor risk att bli långtidsarbetslösa får omedelbart tillgång till en mer intensiv support.

Reformerna har givit en radikal skillnad i resultat. Utvärderingar av den australiensiska reformen visar att fokuseringen på resultat medfört att kostnaden per person i arbete för

arbetsförmedlingsorganisationen i stort, och även för vissa program, har sjunkit med upp till halva kostnaden jämfört med tidigare system. Den nya förmedlingsorganisationen har även visat sig ha högre kvalitet på förmedlingstjänsterna än det tidigare systemet.

Att Sverige har kommit på efterkälken de senaste 10 åren märks också i jämförelse med våra grannar Danmark och Norge. Båda länderna har genomfört en rad reformer och projekt för att stärka personer med funktionsnedsättnings ställning på arbetsmarknaden, båda med inspiration från det australiensiska systemet. I Danmark etablerades 2007 så kallade Jobcenters med en statlig central myndighet och 4 regionala enheter som övervakar och styr den lokala insatsen. NAV-kontoren i Norge rymmer både den nya statliga myndigheten, som är en sammanslagning av de två statliga arbetsmarknads- och socialförsäkringsmyndigheterna och den kommunala socialtjänsten. I Norge har man i några år också haft en statlig åtgärdsplan för att få statliga arbetsgivare att rekrytera fler personer med funktionsnedsättning. Man har även genomfört trainee- och praktikprogram inom den offentliga sektorn för personer med funktionsnedsättning. Dessutom har de infört en diskrimineringslagstiftning som även omfattar bristande tillgänglighet. Enligt dess första paragraf ska lagen "bidra till nedbygging av samfunnskapte funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes." De krav som den norska lagen ställer definieras som att offentliga verksamheter och privata verksamheter som riktar sig till allmänheten måste sträva efter att erbjuda sådana fysiska förhållanden att verksamheten i största grad ska kunna utnyttjas av mesta möjliga allmänhet.

När den borgerliga regeringen införde LSS-lagstiftningen på 90-talet var det ett enormt framsteg. Den reformen är än idag unik i världen. Många länder tittar på hur vi utvecklat assistansmodeller för att stärka den enskildes villkor och rätt till goda levnadsvillkor. För Folkpartiet är det av högsta prioritet att fortsättningsvis värna LSS och de möjligheter som denna rättighetslagstiftning inneburit och innebär för personer med funktionsnedsättning. Folkpartiet vill se att Sverige åter ska ligga i framkant i världen inom handikappområdet. Efter en rivstart av reformer sedan regeringsskiftet är det dags att utifrån internationella erfarenheter gå ännu längre för att skapa ett modernt välfärdssystem och en modern arbetsmarknadspolitik. Det är målet med dessa 15 punkter.

2. Anpassad service

Våra förslag i punkter:

- **Personlig coach/Lots**
Med personlig coach kan många grupper med funktionsnedsättning få ett stöd som idag saknas. Den personliga coachen ska vara en person som ska stödja och offensivt arbeta med brukarens profil och arbetsökning.
- **One stop shop**
Personer med funktionsnedsättning har ofta många olika kontakter med olika myndigheter vilket riskerar leda till att man tappar helhetsbilden. Den personliga coachen ska vara en del av en reformerad organisation där tjänster från olika myndigheter samlas under samma tak för personer med funktionsnedsättning.
- **Fler arbetsförmedlare**
Genom att i större utsträckning öppna för privata arbetsförmedlingar som specialiserar sig på olika grupper och branscher, och låta den arbetssökande välja arbetsförmedling fritt, ökar möjligheten att få den hjälp som behövs.

Myndigheter för användaren

Vår organisering av samhällets resurser är i många fall uppdelade utifrån organisationens egna behov istället för att fokusera på brukaren. Skillnader mellan vad som är försäkringskassans, landstingets, kommunens eller arbetsförmedlingens ansvar är inte en uppdelning som naturligt motsvarar brukarens behov.

De senaste 20 åren har vi kunnat se en stor förändring runt om i världen kring hur länder organiserar sina offentliga arbetsförmedlingar och andra myndigheter som ansvarar för offentliga program och transfereringar. Länder som Nederländerna, Australien, Nya Zeeland, Norge och Danmark har gått mot en välfärdsstat där den organisatoriska strukturen blivit mer samordnad. Istället för den traditionella sektorsuppdelningen mellan olika politikområden, har den offentliga arbetsförmedlingen utvecklats till att fungera som ingången till det nationella välfärdssystemet; en så kallad one-stop organisation. Detta har kombinerats med reformer för en starkare arbetslinje, "Welfare to Work", vilket har blivit ledstjärnan i kända reformer i såväl Bill Clintons USA som Tony Blairs Storbritannien.

Sverige är på väg i samma riktning. I och med alliansregeringens tillträde har arbetslinjen återtagit sin plats som hörnsten i en fungerande välfärdsstat. Socialförsäkringssystemet reformeras och en klar definition av arbetsförmåga är fokus vid bedömningar. Även de organisatoriska delarna förändras med en klarare ansvarfördelning med så kallad finansiell samordning (FINSAM).

Systemet måste fortsätta utvecklas med brukaren i fokus. Huvudprinciperna för Folkpartiets lösning är att vi skapar en gemensam ingång till samtliga inkomstersättningar oavsett politikområde. På så sätt undviker vi att människor "faller mellan stolarna" och ständigt "bollas" mellan olika system och att myndigheten istället för sektorstänkande fokuserar på resultat. Vi vill också se en noggrann kartläggning av varje individs ställning på arbetsmarknaden enligt en objektiv nationell klassificering som bl.a. gör att de som har störst behov får mest hjälp. Det innebär likabehandling oberoende av var i landet man bor och man kan ge en tidig indikation på vilka insatser som bör sättas in.

One stop shop

För att Sverige verkligen ska återta sin position som ett toppland i frågor om stöd för personer med funktionsnedsättning krävs djärvare steg i utformningen av våra offentliga tjänster. Människor faller mellan stolarna och upplever maktlöshet. Det gör att problemen förvärras och effektiva insatser försenas. Forskning visar exempelvis att det tar 10 år från de första tecknen på hörselskador till att åtgärder sätts in. Det är inte rimligt för vare sig individen eller samhället.

Med inspiration från de internationella exemplen vill vi se att även svenska "one-stop-shops" skapas som integrerar arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa för att arbeta med den arbetssökandes hela livssituation. Dagens organisation är gjord utifrån staten inte utifrån användaren. En person med funktionsnedsättning tvingas ofta vända sig till flera handläggare inom olika myndigheter för att få det stöd som krävs för att kunna fungera på arbetsmarknaden.

Jobbcheck

Som en del av ett mer sammanhållet grepp från samhällets sida vill Folkpartiet se en så kallad jobbcheck. Ett sorts intyg som redan på förhand visar vilka stödformer personen har rätt till. För personer med funktionsnedsättning finns det idag en rad stödåtgärder inom det arbetsmarknadspolitiska området, allt från lönebidrag till tekniska hjälpmedel eller arbetsbiträde. Flera offentliga aktörer är inblandade beroende på vilken form av stöd det handlar om. Detta i sig gör det svårare för den enskilde att på egen hand söka jobb. I en anställningssituation kan det vara svårt, både för den arbetssökande och för arbetsgivaren att veta vilka stödformer som faktiskt finns att tillgå, vilket kan bli avgörande för om arbetsgivaren vågar anställa eller inte.

Med en jobbcheck kan den arbetssökande snabbare komma i arbete, och arbetsgivaren behöver inte ägna tid åt att undersöka vilka stödformer som kan vara aktuella. Ett förenklat system som har prövats i Danmark är att koppla jobbchecken till en webbplats. Där kan arbetsgivaren finna såväl CV som personuppgifter för alla med jobbcheck. På det sättet underlättar systemet matchningen på arbetsmarknaden både för den arbetssökande och för arbetsgivaren.

Fler arbetsförmedlare

Eftersom över hälften av personer med funktionsnedsättning står utanför arbetsmarknaden kan flera slutsatser dras. Den offentliga arbetsförmedlingen har uppenbart misslyckats med att ge personer med funktionsnedsättning den hjälp de behöver. Det är därför viktigt att regeringens arbete med ökad upphandling av alternativa privata aktörer fortsätter. Genom att släppa in privata arbetsförmedlingar som specialiserar sig på olika grupper och branscher, och låta den arbetssökande välja arbetsförmedling fritt, ökar möjligheten att få den hjälp som behövs.

3. Arbete efter förmåga

Våra förslag i punkter:

- **Tillgänglighet**

Det är nödvändigt att påbörja arbetet med en förbättrad tillgänglighet. Folkpartiet kommer att fortsätta driva frågan om att leva upp till nationella handlingsplanens mål för att bygga bort lätt avhjälpta hinder under nästa mandatperiod. För att lyckas är det nödvändigt att göra en nationell satsning med stimulansmedel, detta ska prioriteras när det finns ekonomiskt utrymme.

- **Reformera lönebidragen**

Lönebidraget måste reformeras. Det måste ges större utrymme för en individuell bedömning för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

- **Sysselsättning för alla**

Vi vill införa en sysselsättningsgaranti för personer som enligt LSS (lagen om stöd och service) tillhör personkrets 3. LSS-kommittén föreslår en sysselsättningsgaranti för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Folkpartiet vill att garantin också ska gälla personer med rörelsefunktionsnedsättning. Det skulle förbättra livssituationen för många människor som i dag har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

- **Fler SIUS-konsulenter**

Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd - SIUS, är ett individuellt stöd från arbetsförmedlingen till en arbetssökande med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga inför en anställning. SIUS-konsulenter samverkar med arbetsplatsen om uppläggning av introduktionen och svarar för att ge det individuella stödet till den arbetssökande enligt en handlingsplan. För många är det ett viktigt stöd i inledningsfasen på väg ut på arbetsmarknaden.

- **Hjälpmedel**

En reform inom hjälpmedelssystemet behövs för att ge mer effektivt stöd med större utbud och bättre underhåll. Fritt val av hjälpmedel är målet. Landstingens hjälpmedelcentraler har idag i många fall ett alltför begränsat sortiment. Personer med funktionsnedsättning vet bäst vad som kan underlätta den dagliga livsföringen. Ett fritt val av hjälpmedel innebär att den enskilde själv kan påverka sitt val och det öppnar för en mångfald av hjälpmedel.

- **Ålder ska inte avgöra**

Hjälpmedel ska också kunna ges i arbetslivet efter 65 års ålder. Arbetsgivare bör kunna få lönebidrag för anställd som är över 65 års ålder.

En del av arbetsstyrkan

I USA frågar man, "vad kan du göra?" I Sverige frågar man "vad har du för problem?"

Årtionden av en omhändertagandepolitik har förvandlat allt för många människor till passiva mottagare av statligt stöd. Istället för att se personen med funktionsnedsättning som ett objekt för åtgärder måste samhället se personen som en outnyttjad resurs. Dagens syn på personer med funktionsnedsättning är alldeles för mycket präglad av ett patientperspektiv. Vi måste tänka om.

Statistiken talar dock sitt klara språk. Samhället använder inte en stor del av arbetskraften. År 2006 ingår 67 procent av personer med funktionsnedsättning i arbetskraften jämfört med 78 procent för befolkningen totalt. Endast ett av tio jobb är ett "riktigt" jobb utan lönebidrag. Vad som ytterligare är ett tecken på att gruppen tycks stå utanför den reguljära arbetsstyrkan är att oavsett om det är hög- eller lågkonjunktur så står personer med funktionsnedsättning utanför arbetsmarknaden i högre grad än andra.

Med rätt politik och rätt inställning kan personers med funktionsnedsättning resurser tillvaratas i större omfattning. I den sysselsatta delen av befolkningen uppger idag 13 procent att de har någon funktionsnedsättning och 7 procent att deras arbetsförmåga är nedsatt. Det är en ansevärd del av den svenska vuxna befolkningen. Att inte tillvara deras arbetsförmåga är inte bara en förlust för de enskilda individerna utan också för samhället. Inte sällan är det just de som ingår i gruppen på de över 500 000 personerna som får sjukersättning som också har någon form av funktionsnedsättning. För Folkpartiet är det en självklarhet att personer med funktionsnedsättning ska ses som en del av arbetsstyrkan. Handikappolitiken ska bli en del av arbetslinjen.

Tillgänglighet

En förutsättning för att få samma möjlighet till att arbeta som övriga i samhället är att skapa en bättre tillgänglighet. Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet i samhället. Vi anser att makthavare inom såväl offentlig som privat sektor har ett ansvar för att riva hinder för full delaktighet genom att planera och genomföra aktiva åtgärder för en förbättrad tillgänglighet.

Bygget av ett tillgängligt samhälle är en process som syftar till att miljöer, produkter och tjänster ska vara användbara för personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att komma ihåg att god tillgänglighet är viktigt för alla såväl ung som gammal. Vi vill skapa bättre verktyg för att driva på utvecklingen mot ett tillgängligt samhälle. Det krävs såväl skärpt lagstiftning som användbara metoder för att mäta att utvecklingen går åt rätt håll. Det krävs också att den lagstiftning som finns idag följs, till exempel plan- och bygglagstiftningen. Det finns tydliga regler för nybyggen och större ombyggnader. Ändå byggs fortfarande otillgängliga hus, trots att vi med en åldrande befolkning får allt fler som har olika funktionsnedsättningar. Boverket har räknat ut att det kostar landets kommuner 400 miljoner kronor per år att utföra bostadsanpassningar som beror på nybyggnadsfel.

Det behövs ett perspektivskifte i synen på tillgänglighet. Insikten måste öka om att ett tillgängligt samhälle är liktydigt med ett samhälle där personer med funktionsnedsättning inte diskrimineras. Alliansregeringen har gett olika uppdrag till Handisam, Boverket och andra myndigheter för att intensivifiera arbetet. År 2010 ska tillgänglighet för enkelt avhjälpna hinder vara uppnådd. Tyvärr så återstår en hel del att göra. Folkpartiet kommer att fortsätta driva frågan om att leva upp till nationella handlingsplanens mål för att bygga bort lätt avhjälpna hinder under nästa mandatperiod. För att lyckas är det nödvändigt att göra en nationell satsning med stimulansmedel, detta ska prioriteras när det finns ekonomiskt utrymme.

Reformera lönebidragen

Funktionsnedsättning kan se väldigt olika ut och ge helt olika konsekvenser för den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden. För vissa kan lönebidrag till arbetsgivaren vara vägen in på arbetsmarknaden. Men efter en tid kan lönebidrag omvandlas till en fälla. För andra kan tidsbegränsningen på fyra år innebära en stress som försämrar livskvalitet. Därför måste det vara möjligt att känna trygghet i systemet. Båda vägarna ska vara möjliga. Det måste ges utrymme för en individuell bedömning för att bidraget varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Vi vill därför att lönebidraget ska reformeras.

Ett av felen med den handikappolitik som förts de senaste decennierna är att den i socialdemokratisk anda har utgått ifrån att lönearbete är det naturliga målet för politiken. Vi menar att en fungerande företagarpolitik som också inkluderar dem som har funktionsnedsättning är lika viktigt som att möjliggöra lönearbete. Ett ökat företagande bland personer med funktionsnedsättning ska därför vara ett mål för näringspolitiken. Lönebidrag och andra stöd som innebär en möjlighet att kompensera för en persons nedsatta arbetsförmåga bör även finnas tillgängligt för personer som startar och driver eget företag.

Sysselsättning

Även om vi genomför alla våra reformer kommer det att finnas personer med funktionsnedsättning som inte når den reguljära arbetsmarknaden. För dessa personer är det precis lika viktigt att ha en sysselsättning. Enligt Socialstyrelsen saknar nästan hälften av dem med psykiska funktionsnedsättningar något organiserat att göra på dagarna. Något som ofta leder till isolering och en försämrad livskvalitet.

Vi vill införa en sysselsättningsgaranti för personer som enligt LSS (lagen om stöd och service) tillhör personkrets 3. LSS-kommittén föreslår en sysselsättningsgaranti för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Folkpartiet vill att garantin också ska gälla personer med rörelsefunktionsnedsättning. Det skulle förbättra livssituationen för många människor som i dag har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

För att öka motivationen är det angeläget att det finns en dagsersättning. I dag betalar många kommuner inte någon ersättning vid deltagande i verksamhet. En sådan ersättning utgör en viktig signal till de berörda. Idag har en del kommuner dagsersättning/habiliteringspeng men inte andra. De kommuner som ger denna ersättning har i de flesta fall inte höjt ersättning för att följa kostnadsökningar för den enskilde. I de flesta fall rör det sig om en liten summa som äts upp av vad det kostar att ta sig med färdtjänst till den dagliga verksamheten och den lunch man ska äta. Här måste kommunerna ta sitt ansvar.

Vi vill även se att utbudet av verksamhet ökar. Det är inte självklart att verksamheten ska bedrivas i kommunernas regi. Därför vill Folkpartiet stötta utvecklingen av den verksamhet som bedrivs inom Fountain House-rörelsen och andra alternativ inom föreningsliv och frivilligorganisationer.

Fler SIUS-konsulenter

Vid inledningsfasen av en anställning kan det ofta finnas en krävande startsträcka för personer med funktionsnedsättning. Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd - SIUS, är ett individuellt stöd till en arbetssökande med funktionsnedsättning. För många är det ett viktigt stöd i inledningsfasen på väg ut på arbetsmarknaden. SIUS-konsulenten samverkar med arbetsplatsen om uppläggning av introduktionen och svarar för att ge det individuella stödet till den arbetssökande enligt en handlingsplan. Folkpartiet vill se att konsulenter blir fler och används för bredare grupper.

Hjälpmedel

Dagens system för hjälpmedel är förlegat. Idag finns stora skillnader mellan olika kommuner och landsting när det gäller tillgänglighet till bra hjälpmedel. En orsak är att det saknas ett samlat grepp om var ansvaret för hjälpmedel ska finnas; om det ytterst ska vara kommunens eller landstingens ansvar. Utbudet är begränsat och väntetider för beställning och reparation tycks avspegla en syn där funktionshindrades tid inte är värdefull. Om man har ett hjälpmedel som är nödvändigt för sitt yrke eller för att leva sitt liv är det orimligt att reparationer ska ta veckor, trots att en reparatör finns på andra sidan gatan. Hjälpmedelsområdet kommer att behöva reformeras och uppdateras. Vårdtider kortas vilket kommer att öka efterfrågan på hjälpmedel utifrån ett rehabiliterings och habiliteringsperspektiv.

Hjälpmedelsinstitutet har fått i uppdrag av regeringen att under 2007-2009 samordna, sprida information och redovisa erfarenheterna av projektet Fritt val av hjälpmedel. Försöksverksamheten bedrivs i landstingen i Kronoberg, Stockholm och Sörmland. Landstingen ska ta fram och prova idéer om hur ett friare val av hjälpmedel kan gå till i praktiken. Parallellt med försöket ska effekterna av arbetet utvärderas och utredas. Avsikten är att prova Fritt val av hjälpmedel så brett som är praktiskt och juridiskt möjligt. Vilka produkter eller tjänster som omfattas kommer att förändras under projektiden och kan se olika ut i de tre landstingen. Med utgångspunkt från dessa erfarenheter vill Folkpartiet införa en hjälpmedelspeng som den enskilde själv bestämmer över. Om en person behöver exempelvis en rullstol så ska individen ha sista ordet i vilken modell, fabrikat, färg, form och variant som ska väljas. Hjälpmedelspengen öppnar också för att brukare själva kan bli leverantörer på marknaden. Det offentligas uppgift i sammanhanget är att stödja individen och hjälpa denne med information om de möjligheter som står till buds, inte att försvåra.

Ålder ska inte avgöra

Dagens handikappolitik har heller inte anpassat sig i synen på arbetsför ålder. Ska personer med funktionsnedsättning också ses som en del av den arbetsföra befolkningen bör regler för flexibel pensionsålder också gälla för gruppen. Åldersgränsen 65 år gäller för hjälpmedel, lönebidrag och bilstöd.

4. Att synas är att finnas

Våra förslag i punkter:

- **En annan bild av funktionsnedsättning**
Samhället måste gå före i arbetet med att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättningar.
- **Informationskampanj**
Vi vill att Handisam får i uppdrag att genomföra en nationell informationskampanj i större skala för att påverka attityder och värderingar kring funktionsnedsättning samt öka kunskapen om funktionsnedsättning . Personer med funktionsnedsättning och deras potential måste synliggöras.
- **Traineeprogram inom staten.**
Staten ska, i större utsträckning än idag, vara en förebild som arbetsgivare . Ett nationellt Traineeprogram bör inrättas inom statsförvaltningen för personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning syns i samhällets alla sektorer för att den allmänna attityden ska förändras och fördomar motarbetas.
- **En nationell dialog**
Regeringen bör ta initiativet till en dialog mellan handikapporganisationerna, fackförbunden, arbetsgivarna, offentliga sektorn m.fl. På så sätt kan situationen för personer med funktionsnedsättning lyftas upp på agendan.

Att synas

Bristande tillgänglighet brukar framföras som en förklaring till funktionsnedsattas situation och är fortfarande ett stort problem. Men det handlar inte bara om bristande fysiska förutsättningar. I många fall handlar det i ännu större utsträckning om bristande kunskap och insikt om vad funktionsnedsättning innebär. Det handlar inte sällan om vilka attityder och värderingar som präglar samhällets syn på personer med funktionsnedsättning.

IFAU (Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering) har i en undersökning visat att arbetsgivare bara i 14 procent av fallen funderat på att anställa någon med funktionsnedsättning. Samtidigt visar det sig att 86 procent av arbetsgivare som anställt blir positivt överraskade. Kunskapsbristen är i högsta grad påfallande. Det märks tydligt när endast 1 av 10 personer med funktionsnedsättning har en vanlig anställning. Folkpartiet vill därför se en politik som uppmärksammar personer med funktionsnedsättning och ändrar attityden.

Medias bild måste förändras

För att attityderna ska förändras kan mer krävas av staten och den offentliga sektorn. Politiken bör vara det goda föredömet vilket tyvärr brister idag. Den offentliga sektorn är sämre än den privata på att anställa personer med funktionsnedsättning. I offentlig information och i utåtriktade kampanjer från staten syns sällan personer med funktionsnedsättning än i just sammanhang som rör funktionsnedsättning.

Staten kan precis som i England ta första steget genom att satsa på informationskampanjer för att uppmärksamma våra ofta fördomsfulla och inskränkta tankar om personer med funktionsnedsättning. Vi vill att Handisam får i uppdrag att genomföra en nationell informationskampanj i större skala för att motverka fördomar mot personer med funktionsnedsättning och synliggöra gruppens potential.

Public service spelar också en viktig roll med sin tyngd i mediavärlden. Sedan 1960-talet har andelen SVT-program om och med personer med funktionsnedsättning legat runt 2 promille, visar forskning. Forskaren Marina Ghersetti granskade 67 TV-inslag för tre år sedan. Samtliga inslag från ABC, Smålandsnytt, Tvårsnytt, Sydnytt och Östnytt visade en negativ syn på funktionsnedsättning.

Enligt Public service-utredningen ska ”Public Service spegla den oerhörda mångfald som finns i Sverige och som inte bara är betingad av att befolkningen är spridd över en stor yta. Det innebär exempelvis att program inte bara ska göras för eller om vissa minoriteter, som just minoriteter, utan också med dem som en del av Sverige. Här finns möjlighet att spegla religionsutövning och föreningsengagemang, funktionsnedsättning och ideellt arbete som en del av alla de liv som levs i landet.”

Det är viktigt att public serviceuppdraget tas på största allvar av SVT, SR och UR. Sverige har nyligen anslutit sig till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Synen på begreppet funktionsnedsättning handlar egentligen just om mänskliga rättigheter. I detta sammanhang har media ett ansvar att vidga synen på funktionsnedsättning, att lyfta blicken och visa på varje människas unika kompetens. Det är dags för en allmän opinion, en folkrörelse, för ett tillgängligt och öppet Sverige som inte utestänger personer med funktionsnedsättning. Media kan ta täten i detta arbete.

Den 4 oktober firar vi kanelbullens dag. Med all respekt för detta bakverk så är det talande att den dagen får ett genomslag i media med uppslag i våra tidningar som vida överträffar 3 december. Sedan 1992 är 3 december nämligen den internationella handikappdagen . Bara detta talande exempel visar tydligt på vår bristande insikt och avsaknad av kunskap.

Staten som arbetsgivare

Det är staten som måste visa vägen som arbetsgivare. Vi vill se att staten inrättar praktik- och trainéprogram för att öppna upp arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Norge har i några år haft en statlig åtgärdsplan för att få statliga arbetsgivare att rekrytera fler personer med funktionsnedsättning. Målet var att minst 5 % av alla nyrekryteringar inom statlig sektor under perioden 2004–2006 skulle vara personer med funktionsnedsättning. I januari 2007 startade Fornyings- och administrasjonsdepartementet (FAD) ett trainéprogram som avslutades 2008. Målet med programmet var att öka centralförvaltningens rekrytering av högt kvalificerade arbetstagare med funktionsnedsättning. Varje departement ålades att anställa en trainée var. Kravet för att delta i programmet var högre utbildning på universitets- eller högskolenivå i Norge, eller motsvarande från utlandet. Det ställdes också krav på analytisk förmåga och god muntlig och skriftlig framställning, förmåga att arbeta självständigt och kunna samarbeta.

Programmet innehöll

- personlig mentor och samtalspartner genom programmet
- tre samlingar/seminarier där fackmässig och personlig utveckling stod i fokus
- arbete i departementet med varierande arbetsuppgifter

Hösten 2008 startade myndigheterna ett trainéprogram för personer med högre utbildning (universitet eller högskola på lägst kandidatnivå) och funktionsnedsättning. Sammanlagt ska 23 statliga myndigheter anställa 27 trainéer till ett ettårigt program.

Målet för programmet är att ge personer med funktionsnedsättning arbetserfarenhet för att öka möjligheterna för senare anställning i statsförvaltningen. En annan målsättning är att öka

övriga anställdas medvetenhet om personer med funktionsnedsättning, ge positiva erfarenheter och undanröja hinder för integrering.

Sverige bör precis som Norge införa liknande program. Om personer med funktionsnedsättning syns mer än idag får det effekter som är större än bara för den enskilde. Det förändrar människors attityder och förväntningar. Förebilder som bryter mot fördomar behövs.

En nationell dialog

Handikappdelegationen är idag en pågående dialog mellan regeringen och handikapprörelsen. Ett problem med detta forum är att det missar viktiga delar av samhällets aktörer och inte ännu så länge resulterat i något mer handfast.

Folkpartiet vill ta initiativ till en dialog såväl på nationell nivå som på regional nivå där arbetsmarknadens parter, myndigheter och handikapporganisationer ska inbjudas att delta. Syftet med dialogen är att skapa enighet kring det faktum att alla inblandade har allt att tjäna på att få fler personer med funktionsnedsättning i arbete. Det räcker inte med några projekt vid sidan av den ordinarie verksamheten, utan alla inblandade organisationer måste ta frågan på största allvar.

Målet ska vara att dialogen ska mynna ut i en konkret handlingsplan. Dialogen ska inspirera parterna att starta arbetsmarknadsprojekt på befintliga arbetsplatser, riktade till personer med funktionsnedsättning. Genom det personliga mötet med personer med funktionsnedsättning kan fördomar och diskriminerande attityder brytas.

Mer forskning

Traditionellt har mycket av forskningen kring funktionsnedsättning bedrivits utifrån ett medicinskt perspektiv. Denna utveckling har dock breddats med utvecklingen av ett mer beteendevetenskapligt perspektiv, vad som internationellt benämns Disability Studies och som formats i forskningsmiljöer framförallt i Storbritannien, t ex vid University of Leeds. I Sverige finns institutet för handikappvetenskap i Linköping. Fokus ligger inom denna forskning på strukturella perspektiv på funktionsnedsättning, d.v.s. det miljörelaterade handikappbegreppet exempelvis arbetslivsforskning. Folkpartiet vill möjliggöra för fler nydisputerade att genomföra en tids studier utomlands, för att på så sätt kunna uppnå ett ökat utbyte av vetenskap och forskning internationellt. Det är även viktigt att tidigare forskning och studier hos exempelvis IFAU, institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, och FAS, forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, följs upp.

Forskning kring funktionsnedsättning bedrivs vid många universitet och några högskolor i Sverige idag. Det finns bred kompetens, men problemet är att de forskningsresultat som genereras i stor utsträckning förblir inomvetenskapliga, d.v.s. inte alltid når fram till intresserade utanför det egentliga fältet.

För att sprida kunskap är det också nödvändigt att i ett historiskt perspektiv se de konsekvenser som det inneburit både för den enskilde och för samhället. Det är också en viktig del av vårt kulturarv som inte får glömmas bort och försvinna. Handikapphistoriska föreningen har sedan hösten 2002 börjat bygga upp Handikapphistoriskt Center med hjälp av projektpengar från bl.a. Allmänna arvsfonden. Handikapphistoriska Centrets syfte är att bygga upp ett dokumentations- informations- och kunskapscenter om handikapphistoria som ska göra det lättare för intresserade att finna material och samtalspartners. En databas har byggts upp, ett diskussionsforum finns på nätet och tidningen Handikapphistoria ges ut. Det är mycket värdefullt för framtiden att Handikapphistoriska Centret kan fortsätta sin verksamhet efter det att projektiden har avslutats. Därför bör centret få förutsättningar för permanent verksamhet.

5. Stöd åt arbetsgivare

Våra förslag i punkter:

- **Stödprogram för arbetsgivare**

Folkpartiet vill inrätta ett kostnadsfritt informationsstöd på arbetsförmedlingen för arbetsgivare. Till informationsstödet ska finnas möjlighet att snabbt få svar på en fråga av personer som är specialiserade på funktionsnedsättning och arbetsplatsanpassning.

- **Förenkla regelverket för att anställa personer med funktionsnedsättning**

Nystartsjobben ger kollektivavtalsenlig lön men försäkringar enligt kollektivavtal är borttagna. Vid en reformering av lönebidrag bör förutsättningarna för att använda samma modell prövas.

För liberaler är det en självklarhet att varje person ska bedömas som individ, utifrån sina färdigheter och talanger, och inte för att man tillhör en viss grupp, ett visst kön, en viss hudfärg, sexuell läggning, religion eller ursprung. Samhället ska vara hård mot den som diskriminerar och det ska kännas ekonomiskt.

Men även om diskriminering är en oacceptabel företeelse måste de strukturella omständigheterna också beaktas för att diskutera diskrimineringen. I en ekonomi där arbetslösheten är hög blir kampen om de befintliga jobben mycket hård och då kan också relativt lindriga fördomar och diskriminerande attityder få en förödande effekt. Den inslagna arbetslinjen är därför viktig att hålla fast vid. Det är också viktigt att ha en insiktsfull förståelse för arbetsgivarens situation.

Inget av detta ursäktar på något sätt den diskriminering som utan tvekan förekommer i dagens Sverige. Den är utbredd och slår med oerhörd kraft mot personer med funktionsnedsättning. Det som idag pågår på den svenska arbetsmarknaden och i samhället i övrigt är inget mindre än en systematisk bortsortering och sämre bemötande av personer som inte har samma funktionalitet som majoritetssamhället. Därför fordrar kampen mot utanförskapet inte bara strukturella förändringar som öppnar för fler jobb och mer konkurrens i samhällsekonomin utan också mycket specifika och kraftfulla åtgärder i syfte att förhindra och beivra diskrimineringen.

Ett stödprogram

Ett stödprogram för arbetsgivare är en viktig del i att göra majoritetssamhället mer tryggt i att anställa personer med funktionsnedsättning. Vi vet att 86 % av alla arbetsgivare som anställt en person med funktionsnedsättning säger sig vara positivt överraskad.

Folkpartiet vill inrätta ett informationsstöd på arbetsförmedlingen för arbetsgivare. Till informationsstödet ska finnas möjlighet att snabbt få svar på frågor av personer som är specialiserade på funktionsnedsättning och arbetsplatsanpassning.

Förenkla regelverket för att anställa personer med funktionsnedsättning

Under alliansregeringen har en rad förenklingar gjorts för att göra det enklare för arbetsgivare som anställer en person med funktionsnedsättning. Genom att ta bort medfinansieringsansvaret i sjukförsäkringen har kostnaden för sporadisk sjukfrånvaro minskat. Regeringen har även infört nystartsjobb för att underlätta anställning av personer som länge stått ifrån arbetsmarknaden. En satsning har gjorts på arbetshjälpmedel från 50 000 till 100 000 kr. Ersättningen för personligt biträde har höjts från 50 000 till 60 000 kr till dem som har en

anställning och från 60 000 till 120 000 kronor till dem som har företag.

Arbetsförmedlingen har också haft ett undersökningsuppdrag som gått ut på att låta företag beskriva vad företagen efterfrågar när det gäller arbetskraft och det avgörande för företagen är kompetensen. Denna kunskap är viktig i arbetet med att skapa bättre förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att etablera sig på den öppna marknaden. Arbetsmiljöverket har dessutom fått ett uppdrag att se över föreskrifter vad gäller arbetsanpassning och rehabilitering.

Vi vill ytterligare göra det enklare och billigare för arbetsgivaren att anställa personer med vissa former av funktionsnedsättning. Nystartsjobben ger kollektivavtalsenlig lön men försäkringar enligt kollektivavtal är borttagna. Vid en reformering av lönebidrag bör förutsättningarna för att använda samma modell prövas, det vill säga att kollektivavtalsenlig lön ska gälla men inte kravet på kollektiva tilläggsförsäkringar.